

Voorwoord

De wereld van internationale samenwerking (IS) is volop in beweging en wordt geconfronteerd met grote problemen en uitdagingen. Internationale conflicten leggen een steeds groter beslag op de hulpbudgetten van OESO-donoren. Zo werd in 2006 circa \$ 17,5 miljard aan 'hulp' verstrekt aan Irak en Afghanistan. Globalisering bracht voor een aantal landen meer welvaart, maar veel landen hebben de boot van economische ontwikkeling gemist en zijn daardoor in nog grotere problemen geraakt. De internationale hulp is de afgelopen jaren, bijvoorbeeld vanwege de defensie-inspanningen, in het Midden-Oosten toegenomen, maar zal in de nabije toekomst waarschijnlijk weer afnemen. De globale groei leidt tot een grotere vraag naar energie en grondstoffen, wat gepaard gaat met onder meer forse prijsstijgingen, toenemende druk op het milieu en de komst van nieuwe spelers in ontwikkelingslanden, zoals China en India. Internationale machtsverhoudingen verschuiven en de kloof tussen arm en rijk – de ultieme voedingsbodem voor sociaal onrecht en conflict – wordt steeds groter. Hier bovenop komt klimaatverandering, die met name ontwikkelingslanden treft in de vorm van extreme droogtes, watertekorten en overstromingen, die op hun beurt leiden tot migratie en sociale spanningen.

In deze complexe en snel veranderende wereld speelt de particuliere sector voor internationale samenwerking een belangrijke rol. Zij signaleert onrecht, spreekt overheden en andere actoren daarop aan en komt op voor de medemens die in armoede leeft of wiens fundamentele mensenrechten worden geschonden. Dit is een 'zaak van iedereen' niet alleen op grond van morele overwegingen, maar ook omdat als wij niets doen, de problemen eenvoudig naar ons toe komen. Een rechtvaardige welvaartsverdeling is derhalve een belangrijke vorm van conflictpreventie. Internationale solidariteit gaat niet primair om meer ontwikkelings-

hulp, maar vooral om een coherent en eerlijk internationaal beleid dat zich voor ontwikkelingslanden vertaalt naar rechtvaardige en duurzame sociaal-economische ontwikkeling.

Een andere belangrijke rol van de particuliere sector is het verstrekken van noodhulp in rampgebieden en het financieel steunen van zuidelijke ontwikkelingsorganisaties actief rond thema's als mensenrechten, vrede en veiligheid, gezondheidszorg, milieu en duurzame economische ontwikkeling. De diversiteit in aandachtsgebieden en expertise is een belangrijke kracht van de sector. De leden van Partos besteden jaarlijks circa € 1,3 miljard aan hun activiteiten. Dat is een indrukwekkend bedrag, maar natuurlijk nooit genoeg om armoede en onrecht uit de wereld te helpen. Naast coherentie van beleid is samenwerking en complementariteit binnen en buiten de sector daarom een belangrijk thema.

Partos biedt haar – inmiddels 92 – leden een platform om de krachten te bundelen op belangrijke thema's als het versterken van de onderlinge samenwerking, de kwaliteit van de hulp, belangenbehartiging en het delen van ervaringen. Het bureau van Partos is daartoe in 2007 uitgebreid met vier medewerkers en kent sinds april 2008 11 werknemers. Namens het bestuur wil ik hen hartelijk danken voor hun inzet in 2007. Partos is sinds de oprichting in 2004 uitgegroeid tot een volwassen brancheorganisatie voor particuliere IS-organisaties. Dat hebben wij voor een belangrijk deel te danken aan de bureaumedewerkers. Dank ook aan de leden van de vereniging, die zich in 2007 wederom actief hebben ingezet voor de vereniging. Ik hoop dat we in het komende verenigingsjaar onze banden verder weten te versterken.

Paul Mudde, *voorzitter*

Inhoudsopgave

Inleiding	3	3. Informatievoorziening	22
Visie van een bestuurder	4	3.1 Website Partos	22
1. Kwaliteitsversterking	5	3.2 Website Linkis	24
1.1 Kwaliteitsstelsel	5	3.3 Nieuwsbrieven	25
1.2 Kwaliteitshuis	6	3.4 Europa in de wereld	25
1.2.1 Open gedeelte		3.5 Folders	25
1.2.2 Besloten gedeelte		4. De vereniging	26
1.3 Dienstenaanbod	11	4.1 Ledenvergaderingen	26
1.3.1 Trainingen, workshops en informatiebijeenkomsten		4.2 Bestuur	27
1.3.2 Platformbijeenkomsten en netwerkborrels		4.3 Stuurgroepen	29
1.3.3 Thema-communities		4.4 Bureamedewerkers	30
1.3.4 Schematisch overzicht van het dienstenaanbod in 2007		4.5 Organigram	32
		4.6 Leden	33
2. Belangenbehartiging	16	Feiten en cijfers: 2007 in het kort	34
2.1 Herziene strategie	16	Verkorte jaarrekening	35
2.2 Nieuwe regering in 2007	17	Accountantsverklaring	38
2.3 Rijksbegroting	18	Bestuursverklaring	40
2.4 Toekomst van internationale samenwerking	18		
2.5 Medefinancieringsstelsel (MFS)	19		
2.6 Europa	20		

De vereniging is in 2007 gestart met een brede discussie over de toekomst van internationale samenwerking. Partos wil zich prepareren op de toekomst en kunnen inspelen op verwachte ontwikkelingen. Daartoe dient ze als branchevereniging haar kerntaken zorgvuldig te kiezen. De discussie over de toekomst krijgt een vervolg in 2008 en zal onder meer worden uitgewerkt in een nieuwe strategienota voor de jaren 2009 - 2011. De kerntaken van Partos lagen dit jaar op het gebied van kwaliteitsversterking en belangenbehartiging en ook daarbij speelden (verwachte) ontwikkelingen een rol. De integratie van vier samenwerkingsverbanden in Partos in 2007 zorgde voor verbreding van kennis en ervaring op deelterreinen en inhoudelijke verdieping van de vereniging.

In hoofdstuk 1 kunt u lezen dat het bestaande kwaliteitsstelsel van Partos in 2007 werd herzien als gevolg van enkele nieuwe ontwikkelingen, zoals de Code Commissie Wijffels over goed bestuur. Dit nieuwe stelsel is inmiddels als 'kwaliteitsstelsel+' aangenomen door de leden van Partos. De vereniging kreeg een nieuwe impuls op het gebied van kwaliteitsversterking door de integratie van het MBN-Kwaliteitshuis. Het Kwaliteitshuis bestaat deels als een besloten platform waarbinnen bepaalde leden met elkaar programma-evaluaties en peer references uitvoeren. En deels is het een open platform waarin het leerinstrumenten biedt waarvan ook andere leden gebruik kunnen maken. Het TMF-platform is als een reeks van thema-communities geïntegreerd in Partos. De communities raken geleidelijk aan op stoom. Naast de twee lopende thema-communities, Vrede en Veiligheid en Sociaal-Culturele Ontwikkeling, wordt gewerkt aan activiteiten voor vier andere: Duurzame Economische Ontwikkeling, Mens en Milieu, Mensenrechten / Politieke Ontwikkeling en Wederopbouw / Disaster Risk Reduction.

In 2006 deed Partos haar eerste ervaringen op als belangenbehartiger van de branche; ze werd gesprekspartner van de overheid voor het nieuwe Medefinancieringsstelsel en formuleerde gezamenlijke voorstellen voor het nieuwe regeerakkoord. In 2007 stelde Partos meer systematische werkafspraken op dit gebied op, zodat hier voor langere tijd op teruggevallen kan worden. U kunt hierover meer lezen in hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 3 gaat in op de informatievoorziening van Partos, terwijl in hoofdstuk 4 de vereniging centraal staat. Behalve op de integratie van het MBN-Kwaliteitshuis wordt ingegaan op de integratie van het NGO-EU Netwerk en Linkis. Het platform Europa (opvolger van het NGO-EU Netwerk) levert een duidelijke meerwaarde op voor de vereniging door relevante informatieverspreiding over en van de EU. Ook zorgt het platform er voor dat bij alles dat Partos doet de Europese dimensie ervan in ogenschouw wordt genomen en verbinding wordt gezocht met andere Europese platforms via de Europese koepelorganisatie CONCORD.

Verder is ook Linkis onderdeel van Partos geworden, als besloten platform met een website als belangrijkste communicatiemiddel. Deze website is gericht op particulieren die financiering of inhoudelijke ondersteuning zoeken voor een eigen hulpproject. Ook geeft de site informatie over projecten en manieren om zelf actief te worden.

Na 'Feiten en Cijfers: 2007 in het kort' is de verkorte jaarrekening opgenomen. De volledige jaarrekening is te vinden op www.partos.nl onder de sectie publicaties. Daar, in de elektronische versie van ons jaarverslag, vindt u tevens de schematisch weergegeven resultaten over 2007.

Visie van een bestuurder

“Partos mag trots zijn op de bereikte gemeenschappelijkheid van de branche”

Interview met Nina Tellegen, vice-voorzitter Partos, algemeen directeur Stichting DOEN

Partos bestond in oktober 2007 drie jaar. Is het Partos gelukt om uit te groeien tot een volwaardige branchevereniging in die periode? “Het ledental van Partos is gegroeid van 63 naar 92. We hebben daarmee een groot deel van het veld aan ons weten te binden. Partos speelt inmiddels een prominente rol in de huidige beleidsdialogoog met het ministerie van Buitenlandse Zaken, dat is winst. Het is heel belangrijk voor de branche dat er één duidelijk aanspreekpunt is. Ook minister Koenders weet ons inmiddels te vinden, hij was aanwezig tijdens onze ledenvergadering in 2007 en er heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de minister en het bestuur van Partos.” Maar we zijn er nog niet volgens Tellegen: “Er is een duidelijk spanningsveld als het gaat om de belangenbehartiging namens de branche; tussen de speelruimte die Partos krijgt en datgene wat de leden vanuit hun eigen organisatie naar buiten willen brengen. De afgelopen drie jaar zijn dan ook primair gebruikt om te zoeken naar wat ons bindt en waar we samen kunnen optrekken.”

Beperk verdere uitbreidingen

Partos heeft een sterke aantrekkingskracht op verschillende samenwerkingsverbanden in de branche. Door de integratie van het Kwaliteitshuis, Linkis en het platform Europa in de branche-organisatie is het Partos-bureau in 2007 flink van samenstelling veranderd. Staan er nog meer uitbreidingen op stapel? “Het is een goed teken dat steeds meer samenwerkingsverbanden een duidelijke plaats kunnen vinden binnen de branchevereniging, hoewel het een grote druk legt op de organisatie. Het is prima om verder na te denken over uitbreidingen, maar het bureau moet niet te groot worden. Je kunt in dat geval makkelijk je kerntaken uit het zicht verliezen.” De vice-voorzitter wijst

erop dat verdere uitbreiding niet mag betekenen dat de contributies voor de leden verder zullen stijgen. “In dit kader is een verdere diversificatie van inkomstenbronnen heel belangrijk. Er moet naar alternatieve financieringsbronnen worden gezocht.”

Maak Partos spil in informatienetwerk

Volgens Tellegen zou Partos haar rol als makelaar verder moeten versterken: “Partos zou als aanspreekpunt moeten fungeren voor politiek, media en andere relevante actoren om ze vervolgens efficiënt door te verwijzen. Het Partos-bureau moet weten wat er speelt, goed op de hoogte zijn van inhoudelijke kwesties en kunnen bijdragen aan de opinievorming van de branche door inhoudelijke debatten te organiseren.” Ze vervolgt: “Ik zie als ideaalbeeld in de toekomst een klein, efficiënt bureau dat zich primair met relatiemanagement en het ondersteunen van de leden bezighoudt en daaromheen een schil van platforms en koepels.”

Groei in rol van Partos als gesprekspartner

Hoe staat het in dit toekomstbeeld met de wens om als gesprekspartner op te treden namens de branche? Tellegen: “Als Partos verder wil doorgroeien in haar rol als belangenbehartiger dan dient er ook een reëel aantal uren voor te worden vrijgemaakt.”

Bestuur kan op termijn op hoofdlijnen besturen

De organisatorische en personele wijzigingen van Partos in 2007 maken dat het volgens Tellegen logisch is dat het Partos-bestuur een vinger aan de pols houdt bij de ontwikkelingen op het bureau. “Op termijn zou het bestuur zich kunnen beperken tot strategische zaken, maar momenteel staan ook veel operationele zaken op de agenda van de bestuursvergadering.”

1 Kwaliteitsversterking

Foto: Partos Plaza speed daten

1.1 Kwaliteitsstelsel

In het voorjaar van 2006 hebben de leden van Partos tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) het kwaliteitsstelsel van Partos aangenomen. Dit kwaliteitsstelsel is een instrument voor het meten en verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. De streefwaarden maken deel uit van dit kwaliteitsstelsel en vormen de kwaliteitsnormen van Partos. Tijdens de ALV is met de leden afgesproken om binnen drie jaar na dit besluit te voldoen aan de streefwaarden.

Kwaliteitsstelsel+

In 2007 is het kwaliteitsstelsel van Partos herzien naar aanleiding van wensen en aanvullingen van de leden die gegeven waren tijdens de ALV van Partos in het najaar van 2006. Tevens zijn de hoofdlijnen van de Code Commissie Wijffels over goed bestuur geïntegreerd in de herziene versie die wordt aangeduid als het kwaliteitsstelsel+.

Alle leden zijn erop gewezen dat deze nieuwe versie op het ledengedeelte van de website te vinden is en het document werd in papieren versie uitgedeeld aan de leden tijdens de najaars-ALV in 2007.

Streefwaarden

In augustus is getoetst in hoeverre de Partos-leden voldoen aan de streefwaarden uit het kwaliteitsstelsel. 32% Van de 63 respondenten heeft aangegeven aan de streefwaarden te voldoen. De kleinere leden uit schijf 1 lopen in dit proces verder achter dan de grote lidorganisaties uit schijf 4* (respectievelijk 24 en 60% van de organisaties voldoet aan de streefwaarden). Zij die de streefwaarden nog niet hebben gehaald, denken dit binnen twee jaar wel te doen. Uiteindelijk denkt 80% van de respondenten binnen twee jaar aan de streefwaarden te kunnen voldoen.

* Zie voor een toelichting op deze schijven paragraaf 4.6

Kwaliteitsversterking

Toepassing kwaliteitsstelsel door de leden

De waardering van het kwaliteitsstelsel als instrument om de streefwaarden te bereiken lijkt beperkt te zijn. Het wordt door minder dan de helft van de respondenten gebruikt.

Slechts zeer weinigen (<10%) hebben met behulp van het plan van aanpak volgens het kwaliteitsstelsel de streefwaarden bereikt. In 2008 zal er een postdoctoraal onderzoek worden uitgevoerd naar de factoren die leden stimuleren of verhinderen om het kwaliteitsstelsel als instrument te gebruiken bij het versterken van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Toepassing kwaliteitsstelsel door het Partos-bureau

In oktober 2007 heeft het Partos-bureau zich aan de streefwaarden getoetst. Het bureau bleek nog niet te voldoen aan alle streefwaarden. Voor wat betreft de organisatie bleek dat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van Linkis, het Kwaliteitshuis en het platform Europa duidelijker verankerd dienen te worden in de vereniging, en dat ze in de statuten en het huishoudelijk reglement moeten worden opgenomen.

Op het onderdeel procesbeheersing bleek dat een deel van de processen nog niet beschreven en vastgelegd zijn.

Op het gebied van personeels- en vrijwilligersmanagement ontbrak met name een beschreven HRM-plan waarin ook de toekomstige behoefte aan personeelscapaciteit wordt beschreven. Het Partos-bureau voldeed aan de streefwaarden op de onderdelen beleid en communicatiebeleid, maar het kwaliteitsbeleid moet nog op verschillende punten worden versterkt. Daar zal in 2008 verder aan worden gewerkt.

Kracht en zwakte van het kwaliteitsstelsel

Hendrik Kuipers: medewerker Kwaliteit en Dienstverlening Partos

“De kracht van het kwaliteitsstelsel van Partos is dat branchebreed het belang wordt erkend van kwaliteit van de bedrijfsvoering en dat de bereidheid bestaat daar gezamenlijk aan te werken. Tevens heeft het kwaliteitsstelsel er toe geleid dat kwaliteitsversterking een belangrijk onderwerp is geworden binnen de vereniging. Er wordt over nagedacht en gediscussieerd, er worden workshops en trainingen over gevolgd en er wordt kritisch bekeken welke verbetermogelijkheden er zijn.”

De zwakte is dat het kwaliteitsstelsel wellicht nog niet voldoende uitontwikkeld is en niet voor iedereen voldoende praktisch toepasbaar is in de eigen organisatie. Partos zal zich daarom inzetten voor een verdere ontwikkeling van het eigen kwaliteitsstelsel, maar ook betrokken blijven bij de ontwikkelingen van andere keurmerken en kwaliteitsmodellen in de branche, zoals ISO en INK, zodat deze zo goed mogelijk op elkaar aansluiten.”

1.2 Kwaliteitshuis

Het Kwaliteitshuis is een verzamelnaam voor gezamenlijke activiteiten die zich richten op kwaliteitsversterking. Het Kwaliteitshuis werd in 2003 opgericht door Cordaid, Hivos, ICCO, Oxfam Novib en Plan Nederland en is sinds 1 januari 2007 opgenomen in Partos. De filosofie van het Kwaliteitshuis is gestoeld op het INK-model. Dit model heeft als doel sterke en

Kwaliteitsversterking

zwakke punten binnen een organisatie te identificeren om zodoende, al lerend, de kwaliteit te verbeteren. Kenmerken van een gezonde organisatie-ontwikkeling zijn leiderschap met lef, resultaatgerichtheid, continue verbetering, transparantie en een professionele samenwerking tussen medewerkers en management.

Het Kwaliteitshuis bestaat uit twee gedeelten: een open en een lidmaatschapsdeel (besloten gedeelte). Aan het open deel kunnen alle Partos-leden deelnemen; aan deelname aan het besloten deel worden voorwaarden gesteld. In 2007 namen vijf organisaties deel aan het besloten gedeelte.

Integratie van het Kwaliteitshuis in Partos

De integratie van het Kwaliteitshuis in Partos versterkt de continuïteit en daarmee de opbouw van ervaringen. Werden programma-evaluaties eerder door steeds andere organisaties gecoördineerd, in Partos is dit ondergebracht bij een en dezelfde evaluatiemanager. Daardoor kan eenvoudiger lering getrokken worden van eerdere ervaringen.

Partos zal follow-up activiteiten intensiveren, zodat bijgedragen kan worden aan het lerend vermogen van de individuele lidorganisaties en de branche als geheel. Uitkomsten van programma-evaluaties zullen voor dat doel gebruikt worden bij andere onderdelen van Partos, bijvoorbeeld bij het dienstenaanbod of bij de trajecten voor belangenbehartiging. In 2007 is dit nog onvoldoende uitgewerkt, aangezien de programma-evaluaties uit dat jaar nog niet waren afgerond. In 2008 zullen twee programma-evaluaties afgerond worden, waarna de leerpunten omgezet kunnen worden in concrete vervolgvactiteiten voor een bredere groep lidorganisaties. De verwachting is dat daardoor in 2008 de bekendheid van het Kwaliteitshuis verder zal toenemen bij de leden van Partos.

1.2.1 Open gedeelte

Leernetwerk resultaatmeting

In 2007 is het leernetwerk resultaatmeting opgezet om gezamenlijk te werken aan de verschillende aspecten van resultaatmeting, zoals het opstellen van indicatoren, monitoringsprotocollen, meten van impact en het meten van capaciteitsopbouw. Het leernetwerk is twee maal bijeengekomen in 2007. De startbijeenkomst werd druk bezocht met 32 deelnemers, de tweede bijeenkomst werd slechts bezocht door acht personen, mede door een achteraf ongelukkige timing in relatie tot andere bijeenkomsten.

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor een succesvol leernetwerk is een goede communicatie tussen de deelnemers onderling. Een geschikte e-tool werd hierbij heel belangrijk geacht. Dit heeft uiteindelijk de vorm gekregen van een digitaal leernetwerk, bereikbaar via www.partos.nl.

Kwaliteitsversterking

“Op zich zijn de activiteiten goed, maar voor bijvoorbeeld het ‘trekken’ van het leernetwerk wordt teveel beroep gedaan op leden van de deelnemende organisaties, die een dergelijke taak er niet op hun bord bij kunnen hebben.”

Reactie uit het ledentevredenheidsonderzoek 2008*

Marktplaats: Partos Plaza

In november organiseerde het Kwaliteitshuis in Den Haag voor (beleids)medewerkers van de Partos-leden een nieuw evenement: Partos Plaza. Theater Concordia was achtergrond voor een unieke markt waar in een open sfeer kennis en ervaringen gedeeld konden worden op het gebied van kwaliteitsversterking. Men kon workshops volgen, speed daten en meedoen aan een interactief debat over leren en resultaatmeting waaraan onder andere oud-minister Hans Dijkstal bijdroeg. De jaarmarkt werd door de deelnemers positief beoordeeld – vanwege de inhoud, maar ook vanwege de opgedane contacten.

Partos Plaza: veelkleurige jaarmarkt

76 Medewerkers van 39 lidorganisatie namen deel aan Partos Plaza. Er werden negen workshops en twee discussietafels georganiseerd door de leden van Partos. Zeven organisaties hebben ‘marktkramen’ opgezet.

De thema's van de workshops:

- Intervisie, een peer-to-peer methode om problemen te bespreken (IICD)
- Kennisintegratie & speed daten (Hivos)

- Landenevaluaties: geleerde lessen (Oxfam Novib)
- Methodiek voor monitoring en resultaatmeting (Cordaid)
- Paperless office & Skype (Fairfood)
- Toolbox Risicoanalyse (Oxfam Novib)
- Vrijwilligersbeleid (Melania / Cordaid)
- What is good donorship in time of AIDS? (STOP AIDS NOW!)
- Balanceren van rollen als programma-medewerker (PSO)

Discussietafels:

- International Advocacy (WECF)
- Partnership Policy (SPARK)

Marktkramen:

- Online Resource Centre (Aim for Human Rights)
- Videopresentaties (WECF)
- Resultaatmeting van beïnvloedingstrajecten (BBO)
- Strategy mix (Plan Nederland)
- Scan voor lerend vermogen (ICCO)
- SMART software (Connect International)

1.2.2 Besloten gedeelte

Gezamenlijke programma-evaluaties

In 2007 is gestart met twee gezamenlijke programma-evaluaties: conflicttransformatie (maart) en micro-financiering (oktober). Beide evaluaties hebben een looptijd van ruim een jaar. De evaluaties betreffen programma's van de vijf ontwikkelingsorganisaties uit het besloten gedeelte van het Kwaliteitshuis.

* Dit ledentevredenheidsonderzoek is in januari 2008 naar circa 300 medewerkers van de lidorganisatie verzonden. 87 Mensen hebben gereageerd, een respons van 29%.

Kwaliteitsversterking

Werkwijze bij het uitvoeren van een gezamenlijke programma-evaluatie

1. Agendabepaling. De stuurgroep van het Kwaliteitshuis bepaalt de onderwerpen voor de gezamenlijke programma-evaluaties.
2. Samenstellen coördinatiegroep. Deze coördinatiegroep diept het thema verder uit en doet dienst als klankbordgroep van de evaluatiemanager bij Partos. Deze groep wordt per programma-evaluatie samengesteld uit themadeskundigen en evaluatiemedewerkers van de deelnemende lidorganisaties.
3. Opstellen van de *Terms of Reference (ToR)*, waarin het onderwerp en het onderzoek van de evaluatie gedefinieerd worden. Tevens worden hierin de evaluatiecriteria opgesteld.
4. Advisering door de Externe Referentie Groep (ERG). Deze groep, bestaande uit deskundigen uit de wetenschapsector, geeft kritisch commentaar op de *ToR*, en later op de deskstudie, waardoor deze aangescherpt kunnen worden.

5. Onderzoek. In deze fase worden onderzoeksbureaus, universiteiten en consultancybureaus aangeschreven met de vraag een onderzoeksvoorstel en begroting in te dienen voor de gezamenlijke programma-evaluatie. Uit de inzendingen wordt een keuze gemaakt waarna het onderzoek van start kan gaan. Het onderzoek bestaat globaal uit een deskstudie in Nederland en een onderzoek op locatie. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve data worden hierin meegenomen.
6. Follow-up. De onderzoeksresultaten uit het rapport worden intensief besproken met de betreffende ontwikkelingsorganisatie, zodat hier leerpunten uit getrokken kunnen worden. Tevens zal na afloop van een evaluatieonderzoek een leersessie gehouden worden, zodat ook andere leden van Partos in de gelegenheid gesteld worden te leren van de uitkomsten van het onderzoek.

In 2008 zullen twee nieuwe programma-evaluaties van start gaan: over inheemse volkeren/minderheden en over geweld tegen vrouwen.

Overige evaluaties

De Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleids-evaluatie (IOB), de onafhankelijke evaluatiedienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken, voert evaluaties uit op het gebied van internationaal beleid. Twee van deze evaluaties hebben in 2005/2006 plaatsgevonden en hebben in 2007 geleid tot concrete activiteiten. Het betrof een onderzoek naar economische ontwikkeling in Oeganda en Brazilië, en een evaluatie naar beleidsbeïnvloedingsprojecten van vier grote ontwikkelingsorganisaties.

Kwaliteitsversterking

Het eerste onderzoek heeft geleid tot een informele leersessie in oktober met medewerkers van de IOB, het ministerie van Buitenlandse Zaken en leden van het Kwaliteitshuis van Partos om door te praten over het meten van efficiency (doelmatigheid) en effectiviteit (doeltreffendheid). Vooral over efficiency is lang gesproken, omdat het een moeilijk te meten onderdeel is en evaluaties op dit vlak vaak tekort schieten.

Naar aanleiding van het onderzoek over beleidsbeïnvloedingstrajecten organiseerde Partos in november 2007 voor haar leden een bijeenkomst over *do's* en *don'ts* bij lobbytrajecten, zodat leden van elkaar konden leren. In 2008 start een leertraject voor de leden van Partos om gezamenlijk te werken aan een verbeterde methodiek voor (de evaluatie van) beleidsbeïnvloeding.

Eind 2007 is de Directie Effectiviteit en Kwaliteit (DEK) van het ministerie van Buitenlandse Zaken de discussie gestart met onder meer het Kwaliteitshuis en een aantal Partos-leden over de mogelijkheden om de resultaten in ontwikkeling van het bilaterale, multilaterale en civilaterale kanaal gezamenlijk te presenteren. In 2005 is een eerste rapport Resultaten in Ontwikkeling verschenen over – alleen – het bilaterale kanaal. In 2007 is een rapport inzake het bilaterale en het multilaterale kanaal gepresenteerd (Resultaten in Ontwikkeling 2005/2006). Diverse lidorganisaties, waaronder de leden van het Kwaliteitshuis van Partos zijn betrokken bij deze discussie, waarna in maart 2008 besloten zal worden of het haalbaar is om in 2009 de resultaten van alle drie de kanalen samen te voegen.

Peer references

Dit instrument heeft tot doel mensen in vergelijkbare functies van elkaar te laten leren rond onderwerpen

die belangrijk zijn voor de kwaliteit van het werk. De focus ligt op het vergelijken van de eigen werkwijze met die van collega's. Het gaat in eerste instantie om de professionaliteit en competenties van de medewerkers in de primaire processen. Jaarlijks worden er peer references over twee tot drie onderwerpen georganiseerd. Onderwerpen in 2007 waren partnertevredenheidsonderzoek en doelmatigheid.

De peer reference Partnertevredenheid bestond uit een intensieve workshop waarvoor de vijf deelnemende organisaties ter voorbereiding een paper hadden geschreven. Deze papers waren opgesteld volgens de richtlijnen die de PDCA-cirkel (Plan-Do-Check-Act) volgen. Op basis van deze papers kreeg iedere organisatiedeelnemer de opdracht om tijdens de workshop een korte presentatie te houden rond een centraal thema, waarna een discussie werd gevoerd over onderlinge ervaringen en verbetermogelijkheden. Uitgebreid werd ook stil gestaan bij de centrale vraag: 'Hoe kunnen we betrouwbare antwoorden krijgen van een partner die in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van onszelf verkeert?' Uitkomsten van deze workshop zijn opgenomen op de website van Partos en toegankelijk voor alle lidorganisaties.

De peer reference Doelmatigheid bestond uit twee workshops en richtte zich op de controllers en kwaliteitssysteemmanagers van de leden van het besloten gedeelte van het Kwaliteitshuis.

Uit deze peer reference kwam onder meer naar voren dat doelstellingen zo operationeel en realistisch mogelijk geformuleerd dienen te worden, met gebruikmaking van subdoelstellingen voor specifieke activiteiten.

Ook is gesproken over benchmarks: methodes om de prestaties van verschillende organisaties met elkaar

Kwaliteitsversterking

te kunnen vergelijken. Deze benchmarks moeten nog verder ontwikkeld worden. Hieraan kan onder meer gewerkt worden door zoveel mogelijk benchmarks in de organisatie te creëren door vergelijkingen van projecten en programma's uit het verleden met het heden, door benchmarks op te stellen voor het vergelijken van partnerorganisaties en door informatie-uitwisseling tussen ontwikkelingsorganisaties onderling, zoals ook in deze peer reference gebeurde. Aangeraden werd om zaken die niet goed meetbaar zijn ook niet meetbaar 'te maken', maar in plaats daarvan te werken aan het formuleren van afwegingen die het *aannemelijk* maken dat door het bereiken van wel meetbare doelstellingen ook de moeilijker meetbare doelstellingen verwezenlijkt zullen worden.

'Doelmatigheid moet gezien worden als het met de juiste hoeveelheid middelen bereiken van de beoogde resultaten, ofwel: probeer met de gegeven middelen een zo hoog mogelijk resultaat te bereiken zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin (in een gebalanceerde samenhang)'. Vastgesteld door de peer reference groep over Doelmatigheid.

Monitoring lerend vermogen Kwaliteitshuis

Om inzicht te krijgen in de mate waarin het Kwaliteitshuis bestaat uit lerende organisaties, heeft de stuurgroep van het Kwaliteitshuis zich geïnteresseerd aan het jaarlijks monitoren van het lerend vermogen. Daartoe is een reflectiesessie georganiseerd aan het einde van 2007 om antwoord te vinden op vragen als 'Hoe leren wij van de opgedane ervaringen van het afgelopen jaar?', 'Wat hebben wij precies geleerd?' en 'Waar leiden deze leerpunten toe?'. Op basis van positieve waarderingen voor deze bijeenkomst is

besloten om in 2008 twee maal een reflectiesessie te organiseren.

Lucia Helsloot, voorzitter werkgroep Kwaliteitshuis in 2007, over de reflectiesessie:
"Het was een goede bijeenkomst met goede presentaties en interessante uitwisselingen. Het gevoel bestond dat we met zijn allen de laatste jaren toch veel geleerd hebben en dat het Kwaliteitshuis van een bundeltje initiatieven met een strikje erom toch een bundel met een dikke kaft begint te worden."

1.3 Dienstenaanbod

1.3.1. Trainingen, workshops en informatiebijeenkomsten

Partos biedt de medewerkers van haar lidorganisaties graag ondersteuning bij het efficiënt uitvoeren van hun werkzaamheden. Ze geeft advies en biedt een overzicht van dienstverleners aan op haar website. Tevens organiseert Partos trainingen met aantrekkelijke kortingen. Het pakket diensten in 2007 is in grote lijnen een voortzetting van de dienstverlening die in de eerdere jaren is ontwikkeld om de leden te ondersteunen in hun streven naar kwaliteitsversterking.

Trainingen kwaliteitsversterking

2006 is van start gegaan met een intensieve 'Totaaltraining' waarbij in een vaste groep onder begeleiding van een trainer in meerdere bijeenkomsten wordt gewerkt aan de streefwaarden van Partos. Een belangrijk onderdeel van deze training is de intercollegiale visitatie, waarbij men een kijkje in de keuken van een andere organisatie neemt om van elkaar te leren. In 2006 zijn zes organisaties gestart met deze Totaal-

Kwaliteitsversterking

SPARK per januari 2008 ISO-gecertificeerd

SPARK heeft begin 2008 de ISO-certificering behaald en is één van de organisaties die in 2007 deelnam aan de door Partos georganiseerde Totaaltraining. Michel Richter (Co-Director SPARK) geeft een toelichting op de keuze voor ISO-certificering en de vraag of de Totaaltraining heeft bijgedragen aan het behalen ervan.

“Door de sterke groei die SPARK heeft door- gemaakt in de laatste paar jaar, vonden we het erg belangrijk om op zoek te gaan naar een manier waarbij de kwaliteit en efficiëntie van het werk gewaarborgd worden en de missie van de organisatie breed gedragen blijft door de medewerkers. We vonden het een voordeel dat ISO een brede bekendheid geniet, maar daarnaast kan het ISO-keurmerk ook een ‘tool’ zijn om binnen de organisatie aan kwaliteit te werken. De ISO-normen bieden een structuur om efficiënter te werken en zaken meetbaar te maken. ISO-certificering is een van middelen die een organisatie dwingt zaken te structuren, lijnen concreet uit te zetten en op papier te zetten (van inwerkschema’s en tijdsregistratie, tot het opzetten van trainingsprogramma’s). Tevens geeft de externe audit een verplichting om de kwaliteit te blijven meten en structuren vast te houden, waardoor het onderwerp hoog op de agenda blijft staan.”

Een nadeel van de ISO-certificering is volgens Richter dat ISO erg gericht is op het bedrijfsleven en niet helemaal aansluit bij internationale ontwikkelingsorganisaties.

“ISO speelt niet voldoende in op maatschappelijke veranderingen, waar IS-organisaties veel mee te maken hebben. Het risico van ISO-normen is dat het geheel neigt naar een zekere starheid en het bureaucratie in de hand kan werken. De kunst is de flexibiliteit van de organisatie niet te verliezen en toch de ISO-normen voldoende bindend en behulpzaam te laten zijn voor een IS-organisatie.”

De Partos Totaaltraining is door SPARK ervaren als een goed traject in aanloop naar ISO-certificering. *“Vanuit deze Totaaltraining heb je al aan 70% van de ISO-normen gewerkt.”* Voordeel is bovendien dat de training meer inspeelt op ontwikkelingssamenwerking – iets dat bij het ISO-traject wordt gemist. Richter geeft duidelijk aan voorstander te zijn van het ontwikkelen van een internationaal keurmerk dat meer is toegespitst op organisaties in de IS-branche. *“In deze tijden ben je qua draagvlak mede afhankelijk van een breder publiek en is betrouwbaarheid naar buiten toe belangrijk.”*

Richter verwacht dat SPARK binnen een jaar effect kan verwachten van een efficiëntieslag door ISO-certificering. *“Op langere termijn zal pas duidelijk worden of ISO ook praktisch als ‘tool’ geslaagd is.”*

training, die doorloopt tot maart 2008. In 2007 is een nieuwe groep van vier organisaties gestart. Een veel groter aantal leden heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in deelname aan de Totaaltraining. De financiële kosten en de tijdsinvestering lijken hen hiervan echter te weerhouden.

Naast de Totaaltraining zijn er workshops en informatiebijeenkomsten georganiseerd over ISO-certificering, de Code Wijffels en het CBF-keur, over Management Informatie Systemen en over het waarderen van bijdragen in natura in het Medefinancieringsstelsel.

Trainingen Communicatie

In 2007 vonden vier trainingen plaats op het gebied van communicatie. Twee trainingen gingen over interculturele communicatie, één over debatvaardigheden. Tot slot werd een basiscursus lobby georganiseerd.

Trainingen Europa

Vanuit het platform Europa zijn in 2007 drie workshops, één training en één excursie naar Brussel georganiseerd. De medewerkers van Partos-leden die deelnamen aan de excursie bezochten het Europees Parlement, de koepelorganisatie CONCORD en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU. Naar de workshop Introductie EU-Fondsen was zoveel vraag dat deze twee maal is georganiseerd. Daarnaast was er een workshop voor Partos-leden met een goedgekeurd projectvoorstel voor de Medefinancierings-budgetlijn. Aan het einde van het jaar heeft een trainer van de Engelse zusterorganisatie BOND op verzoek van het platform Europa een training EU-rapportage verzorgd.

1.3.2. Platformbijeenkomsten en netwerkborels

Partos creëert door platformbijeenkomsten en netwerkborels ontmoetingsmomenten voor de leden van Partos in verschillende samenstellingen om daarmee samenwerkingsmogelijkheden te stimuleren. Bijeenkomsten worden zoveel mogelijk ondergebracht bij de lidorganisaties zelf, enerzijds uit financieel oogpunt, anderzijds om medewerkers van verschillende orga-

nisaties te laten kennismaken met een mogelijk nog onbekende organisatie uit de branche.

Platform Communicatie

Het platform Communicatie is bedoeld voor communicatiemedewerkers van de lidorganisaties van Partos. Tijdens de bijeenkomsten staan de uitwisseling van kennis en ervaring centraal. In 2007 zijn twee bijeenkomsten georganiseerd over ten eerste jaarverslagen en ten tweede communicatiestrategie en -beleid. Ze werden bezocht door respectievelijk 16 en 27 mensen. Eind 2007 hadden in totaal 152 communicatiemedewerkers van de lidorganisaties aangegeven interesse te hebben in de activiteiten van dit platform.

Platform Europa

Bijeenkomsten van het platform Europa zijn gericht op medewerkers van Partos-leden die hetzij op financieringsgebied, hetzij op het gebied van lobby, een relatie hebben met de Europese Unie. Net als bij het platform Communicatie bieden deze bijeenkomsten een plek voor het onderling uitwisselen van kennis, informatie en ervaringen. In juli werd een samenlijn georganiseerd waarin het eerste deel was gereserveerd voor de kennismaking met het platform Europa, de stuurgroepleden en medewerkers van CONCORD. Het tweede deel was een brainstorm over een Europadebat. In december is een tweede platformbijeenkomst gehouden, waar gesproken werd over de jaarplannen van de Europese Commissie met betrekking tot diverse thematische budgetlijnen. De bijeenkomsten van het platform Europa werden beide keren afgesloten met een borrel, waarvan diverse deelnemers dankbaar gebruik maakten om contacten te leggen en intensiveren met medewerkers van andere lidorganisaties.

Kwaliteitsversterking

Netwerkborrels

In 2007 zijn voor het eerst netwerkborrels georganiseerd over beleidsbeïnvloeding om de onderlinge contacten tussen de Public Affairs medewerkers van leden te versterken en hun onderlinge samenwerking te stimuleren. De eerste netwerkborrel stond in het

teken van internationale beleidsbeïnvloeding, waarbij een internationaal juriste een inleiding verzorgde over haar ervaringen met lobby bij de Verenigde Naties. Tijdens de tweede netwerkborrel gaven vier senior-lobbyisten uit de branche een kijkje in de keuken van hun organisatie, zodat anderen daarvan konden leren. In december werd een netwerkborrel voor kwaliteitsmanagers georganiseerd: Café Qualité. Tijdens deze bijeenkomst gaven twee Partos-leden presentaties over hun ervaringen met ISO-certificering.

Enkele reacties van de leden over de netwerkborrels van Partos uit het ledentevredenheidsonderzoek 2008:

“Erg goed en zinvol initiatief!”

“De netwerkborrels zijn goed voor de ontmoeting, maar de betekenis ervan is relatief. Meestal ken je de mensen toch al via andere kanalen.”

1.3.3. Thema-communities

Tijdens de ALV op 18 april 2007 is besloten het Thematisch Medefinancieringsplatform (TMF-platform) op te nemen in Partos in de vorm van thema-communities, toegankelijk voor alle leden. Het doel is dat lidorganisaties zich binnen verschillende thema-communities kunnen groeperen om van elkaar te leren, elkaar inhoudelijk te versterken en beter en effectiever te kunnen werken. Afgesproken is dat de thema-communities zelfstandig kunnen draaien en aangestuurd worden door een van de leden van Partos, zodat de branchevereniging hieraan geen menskracht of financiën hoeft bij te dragen. In 2007 zijn zes thema-communities opgestart: Vrede en Veiligheid, Sociaal-Culturele Ontwikkeling, Duurzame Economische ontwikkeling, Mens en Milieu, Mensenrechten / Politieke Ontwikkeling en Wederopbouw / Disaster Risk Reduction. In totaal hebben vijf bijeenkomsten plaatsgevonden in 2007 vanuit de thema-communities Vrede en Veiligheid (4) en Sociaal-Culturele Ontwikkeling (1). De overige vier communities hebben geen activiteiten georganiseerd.

1.3.4 Schematisch overzicht van het dienstenaanbod in 2007

Januari

18 januari Bijeenkomst platform Europa

Februari

06 februari Platform Communicatie: bijeenkomst Jaarverslagen i.s.m. Woord en Daad

13 februari Subgroep platform Europa: campagne Europese verkiezingen

Maart

08 maart Excursie platform Europa naar Europees Parlement

15 maart Workshop introductie EU-fondsen

22 maart Workshop introductie EU-fondsen (herh.)

29 maart Training Interculturele communicatie

April

11 april Training Interculturele communicatie (herh.)

18 april Algemene Ledenvergadering Partos

Mei

07 mei Informele bijeenkomst over Europese projectvoorstellen

10 mei Netwerkborrel over beleidsbeïnvloeding

Juni

05 juni Peer reference Partnertevredenheids-onderzoek

12 juni Informatieochtend Kwaliteitshuis

13 juni Informatiebijeenkomst ISO-certificering i.s.m. SPARK

21 juni Startbijeenkomst leernetwerk resultaatmeting

27 juni Startbijeenkomst Totaaltraining groep II

Juli

03 juli Bijeenkomst platform Europa

September

04 september platform Communicatie: communicatiebeleid en -strategie i.s.m. het KIT

18 september Informatiebijeenkomst Code Wiffels en CBF-keur

Oktober

9 oktober Training overtuigend debatteren voor NGO's

18 oktober Algemene Ledenvergadering Partos

November

08 november Informatiebeurs MIS (Management Informatie Systemen) i.s.m. Change-up

13 november Jaarmarkt Partos Plaza

14 november Informatiebijeenkomst MFS-financiering en waardering van bijdragen in natura i.s.m. SPARK

29 november Basistraining lobby

December

06 december Netwerkborrel beleidsbeïnvloeding i.s.m. Cordaid, Hivos, ICCO en Oxfam Novib

06 december Rapportagetraining platform Europa

13 december Bijeenkomst platform Europa

20 december Café Qualité: Netwerkborrel voor kwaliteitsmanagers

2 Belangenbehartiging

Foto: ALV, debat met minister Koenders

2.1 Herziene strategie

Zoals aangekondigd in het jaarplan is in 2007 gewerkt aan een herziening van de communicatiestrategie die in het najaar 2005 werd goedgekeurd door de ALV van Partos. Gedurende deze periode is Partos niet alleen in ledental gegroeid met bijna 50%, ook de verwachtingen en ambities binnen de vereniging zijn flink toegenomen. De leden bleken behoefte te hebben aan een duidelijke rol van Partos in de communicatie over en voor de branche voor particuliere internationale samenwerking.

Naar aanleiding van verschillende trajecten voor belangenbehartiging die Partos in 2006 heeft ingezet, bleek de oude communicatiestrategie niet langer toereikend. Een vernieuwde strategie met daarin aandacht voor de rol van Partos als belangenbehartiger en de taakverdeling en bevoegdheden bleek gewenst.

Bij de totstandkoming van de nieuwe strategie zijn oriënterende interviews gevoerd met vertegenwoordigers van andere netwerken en verenigingen, zowel binnen als buiten de branche, die te maken hebben met leden met uiteenlopende belangen. Tevens zijn relevante artikelen en literatuur bestudeerd. Een conceptversie is breed getoetst binnen de vereniging en in september 2007 vastgesteld door het bestuur van Partos.

De herziene PR & PA strategie kiest duidelijk voor een branchevereniging met ambitie. Ambitie om een relevante en betrouwbare gesprekspartner te zijn voor de buitenwereld en ambitie om een spilfunctie te vervullen in het informatienetwerk voor internationale samenwerking. De strategie geeft aan hoe communicatie kan bijdragen aan het behalen van de doelstellingen die Partos zich heeft gesteld. Het geeft hand-

Belangenbehartiging

vatten voor de informatievoorziening en de inrichting van Public Affairs, en daarmee de lobbytrajecten. De strategie kan gezien worden als een levend document en zal worden aangepast wanneer evaluaties en ervaringen daarom vragen. De tekst van de PR & PA strategie van Partos is voor leden beschikbaar op het ledengedeelte van www.partos.nl.

Uit ons ledentevredenheidsonderzoek 2008 bleek dat 40% van de respondenten de rol van Partos als belangenbehartiger als voldoende tot goed ervaart; 10% als slecht tot onvoldoende. 50% Had geen mening.

2.2 Nieuwe regering in 2007

Op 22 februari werd het kabinet Balkenende IV beëdigd. In het coalitieakkoord staan zes pijlers centraal, waarvan de eerste luidt: 'Een actieve internationale en Europese rol, zodat Nederland een relevante en constructieve partner blijft in de wereld en in Europa.' Partos was verheugd over deze nadruk op internationaal beleid, iets waarvoor de branchevereniging campagne had gevoerd in aanloop naar de verkiezingen en tijdens de formatie eind 2006.

Het nieuwe kabinet lanceerde een 100-dagen periode waarin het vertegenwoordigers van de Nederlandse bevolking consulteerde. Tijdens de Algemene Ledenvergadering van Partos in april konden de leden van Partos aanbevelingen doen richting het nieuwe kabinet. Om te benadrukken dat internationale samenwerking en het behalen van de Millenniumdoelen een zaak is van alle beleidsterreinen binnen de regering, en om de coherentie van beleid te stimuleren, heeft Partos deze aanbevelingen opgenomen in een brief

aan minister-president Balkenende, met kopieën aan alle bewindspersonen en de Vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer. De brief ging in op vijf inhoudelijke onderwerpen en sprak tevens over de rol van de branche. De inhoudelijke onderwerpen waren: coherentie, handel, schuldenkijwitschelding, gender en vrede & veiligheid.

Uit de aanbevelingsbrief aan minister-president Balkenende (coherentieonderdeel)

Belang van coherentie:

1. Organiseer een jaarlijkse coherentiediscussie in de Tweede Kamer op basis van een gedegen notitie over coherentievraagstukken met alle relevante ministers (onderdeel van Prinsjesdag en Rijksbegroting?).
2. Hanteer een coherentietoets bij belangrijke nationale wetgeving en internationale regelgeving zoals in WTO en EU (vergelijkbaar met de dereguleringsstoets die in het verleden werd gehanteerd naar aanleiding van de Commissie Geelhoed).

Rol branche: monitoren van incoherentie in het beleid en deze melden.

3. Laat de regering een jaarlijks duurzaamheidsrapport opstellen, waarin alle ministeries gezamenlijk inzichtelijk maken wat hun bijdragen zijn aan internationale maatschappelijke vraagstukken als de Millenniumdoelen, klimaatverandering, vrede & veiligheid en mensenrechten (dit zal leiden tot meer onderlinge samenwerking en coherentie). De overheid geeft op deze wijze ook het goede voorbeeld.

Belangenbehartiging

4. Betrek het klimaatprobleem nadrukkelijk bij de discussie betreffende de Millenniumdoelen. Klimaatverandering treft nu al vele, vooral arme landen en mensen en hindert in toenemende mate het behalen van de doelen. Dit vraagt extra aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering en vooral ook voor risk reduction.

2.3 Rijksbegroting

Partos organiseerde ook in 2007 weer een gezamenlijke lobby rondom de nieuwe Rijksbegroting, in de vorm van een schriftelijke reactie. Hierbij werd de methodiek uit de herziene PR & PA strategie als uitgangspunt gebruikt.

Inhoudelijk werd de reactie opgesteld door senior-lobbyisten uit de branche, waarna ze in concept werd voorgelegd aan het Public Affairs netwerk van Partos dat in september 2007 bestond uit ruim 120 medewerkers van de lidorganisaties. Het bestuur heeft de uiteindelijke versie van de brief vastgesteld. De reactie is gericht op het ambitieniveau van de regering op het gebied van internationale samenwerking en maakte daarbij gebruik van de eerder vastgestelde standpunten van Partos uit de 'ideale Buitenlandparagraaf' op vier hoofdonderwerpen:

1) Millenniumdoelen, 2) Duurzame economische ontwikkeling, 3) Vrede en veiligheid en 4) Randvoorwaarden voor realisatie van beleid. De keuze voor deze onderwerpen werd ingegeven door het intensieve lobby- en campagnetraject rondom de verkiezingen in 2006, waarbij het primaire pleidooi van Partos de realisering van een ambitieuze internationale agenda was. De onderwerpen waren nog steeds

actueel en relevant ten tijde van de Rijksbegroting. De ambitie op het gebied van internationaal milieubeleid is als vijfde onderwerp toegevoegd. De reactie van Partos op de Rijksbegroting is uiteindelijk verzonden aan de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer. Verder is deze nader toegelicht in gesprekken met de SP, PvdA en het CDA.

Opinieartikel

Op de dag van de begrotingsbehandeling van Buitenlandse Zaken, 22 november, stond een (ingekort) opinieartikel van Partos in *de Volkskrant* met daarin enkele hoofdpunten uit de reactie van Partos op de begroting. Diezelfde week stonden verschillende opinieartikelen over internationale samenwerking in de kranten, en ook zond de publieke omroep uitgebreide documentaires over het onderwerp uit. Minister Koenders voor Ontwikkelingssamenwerking begon zijn begrotingsdebat dan ook met de uitspraak dat hij zeer verheugd was over de hernieuwde aandacht voor zijn beleidsterrein in de media.

2.4 Toekomst van internationale samenwerking

Discussie binnen de vereniging

Binnen de vereniging is op verschillende momenten en in diverse samenstellingen een discussie gevoerd over de toekomst van IS. Hierbij werd gesproken over de te verwachten ontwikkelingen in de wereld die van invloed kunnen zijn op het werk van de particuliere ontwikkelingsorganisaties. Het gaat om ontwikkelingen zoals verschuivende machtsverhoudingen in de wereld, toenemende terrorismedreiging en nieuwe actoren in de ontwikkelingssamenwerking. Discussies hierover zijn onder meer gevoerd tijdens de jaarlijkse beleidsdag van het bestuur van Partos en tijdens Partos' Algemene Ledenvergadering in het najaar.

Belangenbehartiging

Resultaten van deze discussies worden meegenomen in de brede beleidsdialoog met het ministerie van Buitenlandse Zaken in 2008 en zullen worden gebruikt als basis voor een op te stellen toekomstvisie voor de branche. Deze wordt halverwege 2008 verwacht.

Onderzoek Berenschot

Organisatieadviesbureau Berenschot is in 2007 gestart met een onderzoek naar de wijze waarop IS-organisaties omgaan met veranderingen, nu en in de toekomst. Het inventariseert deze omgang in gesprekken met bestuursleden van Partos, een enquête onder IS-organisaties en een zevental casestudies. Het onderzoek loopt door in 2008. Partos verleent haar medewerking door deelname aan een klankbordgroep en een werkgroep die aan het onderzoek verbonden zijn. De uitkomsten zullen naar verwachting halverwege 2008 aan de leden van Partos gepresenteerd kunnen worden aan de hand van een positioneringsmodel, dat houvast kan bieden bij het flexibel inspelen op veranderingen in de werkomgeving.

Meest bepalende ontwikkelingen die van invloed zijn op de strategie van IS-organisaties:

- Grotere zelfstandigheid zuidelijke partners
- Verduurzaming hulpinterventie
- Specialisatie rondom thema's
- Internationalisering
- Vraag om transparantie
- Druk op sturen op prestaties / resultaten
- Aandacht voor innovatie
- Aandacht voor kwaliteitssystemen
- Aandacht voor professionalisering

Uit: Enquête Berenschot onder IS-organisaties 2007

2.5 Medefinancieringsstelsel (MFS)

Partos heeft samen met het ministerie van Buitenlandse Zaken de totstandkoming van het Medefinancieringsstelsel tot de datum van indiening van de MFS-aanvragen laten onderzoeken. Hieruit is het rapport 'De juiste maat?' voortgekomen. In dit rapport wijzen professor Arie de Ruijter en professor Ton Dietz op een aantal tekortkomingen en goede punten in de voorbereiding. Na een goede start tussen ministerie en hulporganisaties, ontstond steeds meer tijdsdruk door vertragingen in de besluitvorming. Aanvankelijk werd veel aandacht aan inhoud en kwaliteit besteed. In de uitwerkingsfase, mede door tekort aan tijd, werden procedures en cijfermatige onderbouwing belangrijker.

De onderzoekers zijn met conclusies en aanbevelingen gekomen. Zo zou de administratieve last voor aanvragende organisaties omlaag moeten. De onderzoekers stellen voor het indieningsproces in twee stappen op te delen. Eerst zouden organisaties door het ministerie getoetst moeten worden op organisatiecriteria. Een dergelijke toets zou kunnen worden ondervangen met een onafhankelijk keurmerk voor kwaliteit. Organisaties die door de toets heen zijn gekomen of een keurmerk of certificaat bezitten, kunnen dan hun subsidieaanvraag indienen. Overigens geven organisaties aan veel van het proces te hebben geleerd dat gebruikt kan worden bij kwaliteitsversterking van de eigen organisatie.

Het Medefinancieringsstelsel zou ook meer ruimte moeten laten voor diversiteit en voor kleine, jonge organisaties. Gezien de lage score onder organisaties die werken op het gebied van kunst en cultuur, en milieuorganisaties die werken in ontwikkelingslanden, passen ze te weinig in het huidige stelsel.

Belangenbehartiging

De onderzoekers bevelen aan om het proces van subsidietoekenning en bezwaar- en beroepsprocedures ook nog te evalueren. Deze fase was buiten het onderzoek gehouden, omdat bezwaar- en beroepsprocedures nog niet waren afgehandeld. In het najaar van 2007 is alsnog gestart met dit deel van de evaluatie in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het zal in 2008 worden afgerond.

De aanbevelingen uit deze evaluaties zijn nuttig voor het voorbereiden van het nieuwe Medefinancieringsstelsel dat ingaat in 2011. De voorbereidingen hiervoor starten in 2008 met een beleidsdialoog over civil society en structurele armoedebestrijding en de rol en meerwaarde van het maatschappelijk middenveld.

In het kader van het Medefinancieringsstelsel (MFS) ontvangen 58 organisaties ruim 2,1 miljard euro subsidie over de periode 2007 - 2010. Het MFS legt een aantal nieuwe accenten in de samenwerking met Nederlandse maatschappelijke organisaties: kwaliteitsverbetering en resultaatgericht werken, ruimte voor innovatie via het betrekken van nieuwe actoren en innovatieve programma's, complementariteit met de bilaterale samenwerking en minder directe afhankelijkheid van subsidie vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken.

2.6 Europa

CONCORD

Door de integratie van het NGO-EU Netwerk is Partos in 2007 lid geworden van CONCORD, de Europese koepelorganisatie van NGO's op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en noodhulp.

Dit biedt onder andere samenwerkingsmogelijkheden voor Partos met het maatschappelijk middenveld in andere Europese landen. Er bestaan diverse werkgroepen binnen CONCORD die zich met delen van het Europese (ontwikkelings)beleid bezighouden. In deze werkgroepen werken afgevaardigden van de diverse aangesloten netwerken en nationale platforms met elkaar samen aan visievorming en belangenbehartiging. Leden van (de stuurgroep van) het platform Europa van Partos zijn actief betrokken bij werkgroepen als 'Financing for Development and Relief', 'EPAN', het 'Policy Forum' en 'Aid Watch'. Daarnaast is nog een aantal medewerkers van Partos-leden actief binnen CONCORD-werkgroepen via internationale netwerken, zoals Aprovev, Alliance 2015, Cidse, Oxfam International.

In het European Commission Deconcentration Process, dat eind 2004 is afgerond, is een aantal verantwoordelijkheden en taken op het gebied van EU-contractmanagement vanuit Brussel gedelegeerd aan de zogenaamde Delegations in het Zuiden. Omdat men bij CONCORD voorzag dat het delegeren van deze verantwoordelijkheden aan zo'n 100 verschillende Delegations positieve maar ook negatieve implicaties zou kunnen hebben, besloot men onder de noemer Deconcentration Monitoring Exercise deze implicaties voorlopig elk jaar te inventariseren en aanbevelingen op te nemen voor verbetering. Zo wordt gerapporteerd over verschillen in de wijze waarop de Delegations juridische en financiële procedures interpreteren, en/of verschillen in de manier waarop zij met het behandelen van contracten om gaan. In april 2007 verscheen het tweede rapport over dit proces. Vanuit Nederland hebben drie Partos-leden in totaal dertien verschillende ervaringen met Delegations opgestuurd voor het rapport, waarvan er negen negatief waren.

Belangenbehartiging

In mei 2007 heeft CONCORD voor de tweede maal een Aid Watch rapport gepubliceerd over de bestedingen van hulp gelden van EU-landen in 2006. Ontwikkelingsorganisaties uit 27 Europese landen hebben bijgedragen aan dit rapport. De pagina's over de Nederlandse hulp zijn met name verzorgd door Oxfam Novib. Naar aanleiding van de publicatie, waarin wordt gesteld dat diverse Europese landen hun beloftes op het gebied van ontwikkelingshulp niet nakomen, heeft Partos op verzoek van CONCORD een brief gestuurd aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking Koenders. Hierin werd de minister gevraagd de aanbevelingen uit de brief voor het voetlicht te brengen tijdens een vergadering van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen, waarin onder andere over het ontwikkelingsbeleid van de EU en EU-landen is gesproken.

Europese verkiezingen

In januari 2007 is, in navolging van de campagne rondom de Nederlandse verkiezingen, een start gemaakt met voorbereidingen voor een campagne rond de Europese verkiezingen die gepland staan voor 2009. Al snel gaven 25 lidorganisaties aan interesse te hebben om op enigerlei wijze aan deze campagne bij te dragen. Een kerngroep 'Europacampagne' met zes lidorganisaties werkte de ideeën uit in ambitieuze campagneplannen.

De kerngroep schreef onder meer twee uitgebreide subsidievoorstellen, aangezien er geen financiën beschikbaar waren bij Partos of haar leden voor de beoogde campagne. Deze voorstellen werden vooraf besproken met Europese zusterorganisaties uit Ierland, Duitsland en Zweden die parallelle activiteiten wilden opzetten. De subsidievoorstellen werden ingediend bij zowel de Europese Commissie als bij het Europafonds van het ministerie van Buitenlandse

Zaken. Helaas werden beide voorstellen afgewezen, waardoor de campagneplannen op een laag pitje kwamen te staan.

Samenwerking met het bureau van het Europees Parlement in Den Haag leverde de mogelijkheid op om een politiek 'Europadebat' over internationale samenwerking te organiseren. Dit debat werd inhoudelijk voorbereid door de kerngroep 'Europacampagne' en er werden in totaal drie pogingen gedaan dit debat van de grond te tillen. Dit is om uiteenlopende redenen niet gelukt. De gekozen data bleken niet handig gekozen, de sprekers leken weinig interesse te hebben in het onderwerp van debat (mogelijk vanwege de lange spanningsboog tot aan de datum van de daadwerkelijke verkiezingen in 2009) en de bewindspersonen die Partos uitnodigde, bleken naar elkaar te verwijzen aangezien het ging om twee beleidsterreinen: Europa en internationale samenwerking. Uiteindelijk besloot Partos het Europadebat af te lasten. In plaats daarvan organiseert Partos in samenwerking met het bureau van het Europees Parlement begin 2008 een platformbijeenkomst over de Europese verkiezingen waarbij de leden van Partos in discussie kunnen gaan met vertegenwoordigers vanuit de Europese Commissie en het Europees Parlement over het belang van internationale samenwerking.

3 Informatievoorziening

Foto: MFS-presentatie met professor Dietz

3.1 Website Partos

De website van Partos bevat nieuws over de vereniging en haar afzonderlijke leden. Wekelijks wordt deze informatie herzien. Partos vindt transparante berichtgeving over haar activiteiten erg belangrijk. Daarom zijn belangrijke beleidsdocumenten digitaal te vinden op www.partos.nl. Er zit duidelijk een stijgende lijn in het aantal bezoekers van de site. In januari 2007 lag het gemiddelde op 84 bezoekers per dag, in mei op 117, terwijl het in de maand november steeg naar 166.

‘Mindere’ maanden waren juli, augustus en december – waarschijnlijk vanwege vakantieperiodes.

Ledengedeelte

Op de website is een apart ledengedeelte te vinden met daarop toelichting over het dienstenaanbod van Partos, tips en checklisten met betrekking tot verschillende onderwerpen, vergaderingsverslagen en bijvoorbeeld de briefwisseling van het Partos-bestuur met het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Digitaal informatieloket

Het digitale informatieloket van Partos bestaat sinds juli 2006. Het loket geeft een totaaloverzicht van de branche en biedt feiten en cijfers van afzonderlijke Partos-leden. Het loket is bedoeld voor vakspecialisten in politiek en media, maar ook voor het algemene publiek. Naast informatie over thema's, doelgroepen

Analyse van bezoekers website Partos 2007			
Aantal bezoekers	Gemiddelde bezoekduur	Gemiddeld aantal bezoekers per dag	Gemiddeld aantal pagina's per bezoeker
41.523	drie minuten	113,4	2,8

Informatievoorziening

en regio's biedt het loket ook financiële gegevens en informatie over kwaliteitskeurmerken. Jaarlijks wordt de informatie herzien. In 2007 hebben 63 organisaties (68%) gedetailleerde gegevens aangeleverd voor het updaten van het digitale infoloket. Van 18 andere organisaties zijn verouderde gegevens (uit 2005) opgenomen.

Gegevens informatieloket in 2007*

Het digitale informatieloket van Partos geeft het volgende beeld van de werkgebieden en omvang van de leden van Partos:

Medewerkers

De kleinste lidorganisatie heeft geen betaalde krachten in dienst.

De grootste lidorganisatie heeft 331,1 fte aan betaalde krachten in Nederland in dienst.

Financiën

De totale brutoloonsum van de leden is ca. € 132 miljoen.

De totale omzet is circa € 1291 miljoen.

De laagste omzet is circa € 10.275.

De hoogste omzet is circa € 204 miljoen.

De gemiddelde omzet is circa € 13,9 miljoen.

De top 3:

Thema's

1. Mensenrechten
2. Gezondheid algemeen
3. Onderwijs

Regio's

1. Oost-Afrika
2. Zuidoost-Azië
3. West-Afrika

Doelgroepen

1. Rurale bevolking
2. Kinderen
3. Vrouwen / meisjes

Interventiestrategieën

1. Directe armoedebestrijding
2. Maatschappijopbouw
3. Beleidsbeïnvloeding

* De gegevens zijn gebaseerd op jaarverslagen over 2006.

Digitaal leernetwerk

Op de website van Partos is de digitale werkomgeving van het leernetwerk resultaatmeting van het Kwaliteitshuis vinden. De volgende thema's komen er aan bod: methoden en technieken van monitoring en evaluatie, integratie van monitoring en evaluatie in de bedrijfsvoering, het meten van impact en capaciteitsopbouw, de ontwikkeling van indicatoren en monitoringsprotocollen. Binnen dit leernetwerk kunnen bezoekers vragen stellen, ideeën opdoen, met elkaar op het forum discussiëren, afspraken maken op de agenda en informatie over elkaar vinden.

Tevredenheid

Uit ons ledentevredenheidsonderzoek 2008 bleek dat 71% van de respondenten het publieksdeel van de website als voldoende tot goed beoordeelt. Het ledendeel wordt door 53% beoordeeld als voldoende tot goed. 32% Van de respondenten vindt ook het digitale informatieloket voldoende tot goed. Een opvallend hoog percentage van 51% overigens, heeft geen mening over dit loket.

Informatievoorziening

3.2 Website Linkis

De website www.linkis.nl is het voornaamste communicatiemiddel van het nieuwe platform Linkis dat sinds 1 januari 2007 is geïntegreerd in Partos. Via de website kunnen bezoekers informatie inwinnen over financieringsmogelijkheden voor particuliere initiatieven, bestaande kleinschalige ontwikkelingsprojecten toevoegen en opzoeken in een projectengids of advies inwinnen om een eigen projectidee verder uit te werken. De website van Linkis wordt voortdurend bijgewerkt en verbeterd. In 2007 heeft platform Linkis een onderzoek laten uitvoeren om de gebruiksvriendelijkheid van de site te testen. Hieruit bleek onder meer dat de site aanbodgericht is maar dat de informatie voor met name migranten lastig te vinden is. Naar aanleiding van dit onderzoek zal de website in 2008 worden herzien.

In september publiceerde onderzoeksinstituut CIDIN van de Radboud Universiteit Nijmegen een kritisch rapport over de kwaliteit van ontwikkelingsprojecten van particulieren. Het rapport is geschreven door wetenschapper Lau Schulpen, die in Ghana en Malawi projecten bezocht van Nederlandse particulieren. Het onderzoek geeft aan dat doe-het-zelf ontwikkelingswerkers weinig professioneel te werk gaan. Dit levert een dilemma op: hoe meer (kwaliteits)eisen er aan projectaanvragen voor kleinschalige projecten worden gesteld, hoe moeilijker het voor burgers wordt een kleinschalig ontwikkelingsproject op te zetten. Voor het draagvlak van ontwikkelingssamenwerking in Nederland is het juist belangrijk dat ontwikkelingsprojecten niet alleen door de gevestigde, professionele ontwikkelingsorganisaties uitgevoerd worden. Het onderzoek heeft binnen de stuurgroep Linkis een discussie over kwaliteit teweeg gebracht die in 2008 verder gevoerd zal worden.

In elk geval zullen in 2008 de eisen aan indieners van aanvragen worden aangescherpt.

Vergroten aanbod financierende organisaties

In het kader van de integratie van Linkis in branchevereniging Partos hebben alle leden van Partos een enquête ontvangen waarmee is geïnventariseerd welke organisaties (nog meer) financieringsmogelijkheden aanbieden voor kleinschalige projecten. De 22 organisaties die aangaven graag opgenomen te willen worden op de website van Linkis zijn voor een groot gedeelte eind 2007 ingevoerd. Een kleiner deel volgt begin 2008.

Projectaanvragen Linkis

Kleinschalige projecten Linkis*	2007
Totaal aantal ingediende projectaanvragen	2447
Totaal aantal en percentage goedgekeurde projectaanvragen	1080 (44,1%)
Totaalbedrag goedgekeurde projecten	€ 17.400.000

* *Gegevens van de financierende organisaties: Cordaid, Oxfam Novib, ICCO Impulsis en Hivos*

Vergroten bekendheid Linkis-website

In 2007 is een folder ontwikkeld die begin 2008 met medewerking van VNG Nederland wordt verspreid aan alle Nederlandse gemeenten. De coördinator van Linkis bezocht daarnaast in 2007 regelmatig verschillende bijeenkomsten om een mondelinge toelichting te geven op de mogelijkheden om subsidies aan te vragen voor kleinschalige projecten. De nadruk lag in 2007 op bijeenkomsten voor migranten.

Informatievoorziening

3.3 Nieuwsbrieven

Elke maand ontvingen de leden van Partos een elektronische nieuwsbrief. Het aantal ontvangers van de nieuwsbrieven steeg van 410 in januari 2007 naar 490 in december 2007. Extern geïnteresseerden werden vier maal per jaar op de hoogte gehouden van ontwikkelingen en nieuws over Partos. De Europa-nieuwsbrief, speciaal voor geïnteresseerden in het platform Europa, verscheen in 2007 vijf maal.

Uit ons ledentevredenheidsonderzoek bleek dat 84% van de respondenten de informatie van de nieuwsbrieven als voldoende tot goed waardeert. De overige 16% leest nooit een Partos-nieuwsbrief.

3.4 Europa in de wereld

Het tijdschrift *Europa in de Wereld* is een uitgave van het platform Europa en verscheen voor het eerst tijdens de campagne van het voormalige NGO-EU Netwerk rond het Nederlandse voorzitterschap van de EU in 2004. Het blad is blijven bestaan dankzij financiering van NCDO en biedt achtergrondartikelen die betrekking hebben op het Europese beleid en de effecten daarvan op ontwikkelingslanden.

Europa in de Wereld heeft een oplage van circa 450 en wordt onder andere verstuurd naar een aantal Tweede-Kamerleden, ministeries en medewerkers binnen IS-organisaties. Het blad is in 2007 vier maal verschenen en is terug te vinden op de website van Partos bij het platform Europa onder de sectie nieuws.

3.5 Folders

In 2007 zijn vier folders ontwikkeld als informatie- en presentatiemateriaal voor de verschillende onderdelen van Partos. Er is een algemene Partos-folder ontwikkeld, een Engelstalige folder, een folder specifiek over het Kwaliteitshuis en een folder over Linkis. Deze worden gebruikt bij diverse bijeenkomsten en (kennismakings)gesprekken.

4 De vereniging

Foto: ALV, 17 oktober 2007

4.1 Ledenvergaderingen

De Algemene Ledenvergadering (ALV) van Partos is het hoogste orgaan van de vereniging. Tijdens de vergaderingen is er ruimte voor discussie en debat, staan voorgenomen beleidsontwikkelingen op de agenda en kunnen leden zich uitspreken over de inhoudelijke agenda van Partos. Ook worden belangrijke ontwikkelingen besproken die raakvlak hebben met de branche voor particuliere internationale samenwerking. In 2007 vonden wederom twee ALV's plaats. Gemiddelde opkomst bij de ALV's was 70%.

Voorjaars-ALV

Opkomstpercentage 67% (64 vertegenwoordigers van 91 lidorganisaties).

Het eerste deel stond in het teken van de ontwikkelingen bij Partos. De jaarrekening en het jaarverslag over 2006 werden goedgekeurd, waarna gesproken werd over de voorgestelde organisatie-ontwikkeling

bij Partos. Daarbij is besloten het TMF-platform in de vorm van zelfstandig functionerende thema-communiteiten onder te brengen bij Partos. De voorgelegde contourennota met een toekomstvisie over een herziene organisatiestructuur en een advies over de omvang en werkwijze van het verenigingsbureau riep dusdanig veel vragen en zorgen op vanuit de leden dat het voorstel is teruggenomen om het verder uit te werken.

Na de pauze volgde een debat dat werd ingeleid door Bram van Ojik, directeur IOB en projectleider van Project 2015 van het kabinet Balkenende IV. Hij gaf een toelichting op het consultatieproces waarbij de minister voor Ontwikkelingssamenwerking Koenders het land in ging om organisaties, bedrijven, instellingen en anderen te consulteren over hun inzet en ideeën met betrekking tot de Millenniumdoelen.

De vereniging

In het daarop volgende debat kreeg een vijfkoppig panel de taak om onder leiding van bestuurslid Peter Heintze en in overleg met de aanwezige Partos-leden in de zaal een aantal aanbevelingen te formuleren voor de minister voor OS en de nieuwe regering. Dit panel bestond uit Frans Baneke van WPF, Eelco Fortuijn van Fairfood, Henk van den Heuvel van Jubilee Nederland, Paul Mudde van Partos en Lilianne Ploumen van Cordaid. Na afloop vatte Nina Tellegen van Wemos het debat samen. De aanbevelingen zijn opgenomen in brieven aan leden van het kabinet. (Zie ook paragraaf 2.2)

Najaars-ALV

Opkomstpercentage 71% (66 vertegenwoordigers van 93 lidorganisaties).

Tijdens de najaars-ALV werd afscheid genomen van enkele bestuursleden en werden de nieuwe bestuursleden na stemming officieel benoemd. Zowel het jaarplan 2008 als de begroting 2008 werden besproken en goedgekeurd door de leden. Tevens presenteerde het Partos-bureau de voortgang van de leden op het gebied van kwaliteitsversterking aan de hand van uitkomsten van een enquête.

Minister Koenders was speciale gastspreker tijdens het tweede gedeelte van de ALV. Hij gaf een inleiding op zijn beleidsbrief 'Een zaak van iedereen' waarin hij ingaat op vier beleidsprioriteiten: fragiele staten en post-conflictgebieden, economische groei en verdeling, milieu en duurzaamheid, en vrouwenrechten. Marieke de Wal van organisatieadviesbureau Berenschot leidde aansluitend de paneldiscussie over dit beleidsstuk en de toekomst van internationale samenwerking. Panelleden waren minister Koenders, Jessie Bokhoven (SNV), Jan Donner (KIT), Jan Gruiters (IKV / PaxChristi), Rolien Sasse (Simavi), Nina Tellegen (Stichting DOEN).

4.2 Bestuur

Partos heeft een onafhankelijke voorzitter en acht bestuursleden die werkzaam zijn bij de lidorganisaties. Bestuursleden worden aangesteld voor maximaal twee termijnen van drie jaar. In 2007 verliep van een groot aantal bestuursleden de eerste termijn, waardoor er een groter verloop was dan in de vorige jaren. In 2007 verlieten Radj Bhondoe (Seva Network Foundation), Ad Bijma (COS Nederland), Sjoera Dijkers (STOP AIDS NOW!) en Marc Hofstra (Nederlandse Rode Kruis) het bestuur. Als nieuw bestuurslid traden toe: Frans Baneke (World Population Foundation (WPF) / Mybody), Peter Heintze (Evert Vermeer Stichting), Frank van der Linde (Fairfood) en Albert Jaap van Santbrink (SOS- Kinderdorpen).

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn statutair vastgelegd. Het bestuur is verantwoordelijk voor strategie, beleid, budget en resultaten van de vereniging. Het ziet erop toe dat de activiteiten van Partos gericht zijn op het realiseren van de doelstellingen en

De vereniging

Naam	Functie	Benoeming / Termijn loopt tot	Functie / Nevenfuncties	Schijf
Paul Mudde	Voorzitter	2005 - 2008	Zelfstandig Consultant	n.v.t.
Nina Tellegen	Vice-voorzitter	2004 - 2010	Directeur Wemos / Directeur Stichting DOEN	2 / 3
Jan Bouke Wijbrandi	Penningmeester	2004 - 2010	Directeur Campagnes Oxfam Novib	4
Sjoera Dikkers	Secretaris	2004 - 2007	Directeur Evert Vermeer Stichting / STOP AIDS NOW!	1 / 2
Frans Baneke	Secretaris	2007 - 2010	Directeur WPF / Mybody	1 / 2
Radj Bhondoe	Bestuurslid	2004 - 2007	Directeur Seva Network Foundation	1
Ad Bijma	Bestuurslid	2006 - 2007	Directeur COS Nederland	1
Jack van Ham	Bestuurslid	2004 - 2010	Algemeen Directeur ICCO	4
Peter Heintze	Bestuurslid	2007 - 2010	Directeur Evert Vermeer Stichting	1
Marc Hofstra	Bestuurslid	2005 - 2008	Directeur Nederlandse Rode Kruis	4
Frank van der Linde	Bestuurslid	2005 - 2008	Operational Manager Fairfood	1
Jan Lock	Bestuurslid	2005 - 2008	Directeur Woord en Daad	3
Albert Jaap van Santbrink	Bestuurslid	2005 - 2008	Directeur SOS- Kinderdorpen	2

bijdragen aan de gestelde missie. Het bestuur beoordeelt het strategisch meerjarenplan en de afzonderlijke jaarplannen en -begroting, en toetst de voortgang van de plannen gedurende het jaar. Het beslist over aanpassing van plannen, budgetten en investeringen. Het beslist daarnaast over benoeming en ontslag van

de directie. Het bestuur heeft taken gedelegeerd aan de directeur: deze is verantwoordelijk voor het opstellen van plannen en budgetten, voor het personeelsbeleid en heeft de dagelijkse leiding over het bureau. De directeur informeert het bestuur over alle relevante feiten en ontwikkelingen.

Het bestuur van Partos heeft in 2007 zeven keer vergaderd. In juni is het bestuur bijeengekomen voor een beleidsdag, waarbij de toekomstvisie op internationale samenwerking centraal stond.

Drie keer per jaar ontvangen de bestuursleden een financiële rapportage (managementrapportage). In juni was deze uitgebreid met een inhoudelijke halfjaarrapportage waarin vermeld staat in hoeverre de indicatoren uit het jaarplan gehaald lijken te worden, zodat eventuele bijsturing mogelijk is.

4.3 Stuurgroepen

Stuurgroep Kwaliteitshuis

Het Kwaliteitshuis van Partos wordt aangestuurd door een stuurgroep die bestaat uit directieleden van de vijf deelnemende organisaties van het besloten gedeelte. Deze stuurgroep komt vier keer per jaar bijeen en is verantwoordelijk voor:

- het toezien op het jaarplan en verslaglegging van de activiteiten van het Kwaliteitshuis;
- het toezien op de opvolging van de aanbevelingen uit het Kwaliteitshuis;
- het toezien op verspreiding van de resultaten van het Kwaliteitshuis en opvolging van verbeterpunten in de eigen organisatie; de stuurgroepleden zijn op managementniveau de *linking pins* met de eigen organisaties;
- het jaarlijks monitoren van de vorderingen met betrekking tot het lerend vermogen in de deelnemende organisaties – leren is niet vrij blijvend; de deelnemende organisaties zijn op dit punt onderling aanspreekbaar.

Daarnaast is er een werkgroep, die verantwoordelijk is voor ontwikkeling en implementatie van het programma van het Kwaliteitshuis. De werkgroep

bestaat uit medewerkers van de deelnemende organisaties. Drie medewerkers bij het verenigingsbureau zijn met de dagelijkse gang van zaken van het Kwaliteitshuis belast: de coördinator, de evaluatiemanager en de managementassistent.

Stuurgroep platform Europa

Het voormalige bestuur van het NGO-EU Netwerk is na de integratie van het Netwerk in Partos doorgegaan als stuurgroep van het platform Europa. De stuurgroepleden worden gekozen vanwege hun ervaring op het gebied van fondsenwerving bij de EU, hun betrokkenheid bij een van de werkgroepen van CONCORD en hun contacten bij de Europese Unie en de Europese Commissie. De stuurgroep denkt mee over de activiteiten en het dienstenpakket op het gebied van Europa en adviseert over eventuele Europese lobbytrajecten. Ook verzorgen de stuurgroepleden de terugkoppeling van Partos naar CONCORD en vice versa en voorzien zij geïnteresseerde leden van Partos van relevante informatie over EU-financiering en EU-lobby. De stuurgroep heeft in 2007 vijf keer vergaderd.

Stuurgroep platform Linkis

Linkis (Laagdrempelige Initiatieven en Kenniscentrum voor Internationale Samenwerking) is ontstaan in 2002 vanuit het groeiend aantal financieringsverzoeken van burgers voor hun kleinschalige ontwikkelingsprojecten.

Sinds 1 januari 2007 maakt Linkis als besloten platform deel uit van Partos. Linkis heeft binnen de branchevereniging een hoge mate van autonomie. De activiteiten van platform Linkis worden aangestuurd door de stuurgroep Linkis waarin onder andere financierende en adviserende organisaties zijn vertegenwoordigd.

De vereniging

Marie-Trees Meereboer, directeur Partos, neemt sinds begin 2007 regelmatig deel aan de stuurgroepvergaderingen om als intermediair met het bestuur en de vereniging een goede afstemming tussen de platforms en de overige activiteiten van Partos te kunnen garanderen.

4.4 Bureaumedewerkers

Nieuwe medewerkers

In 2007 zijn er door de integratie in Partos van het Kwaliteitshuis en Linkis enkele nieuwe medewerkers bijgekomen. Zo zijn voor het Kwaliteitshuis een coördinator aangetrokken, een evaluatiemanager en een secretariael medewerker. Ook de coördinator van het platform Linkis, voorheen projectleider Linkis, is lid geworden van het Partos-team. De beleidsmedewerker Kwaliteit en Dienstverlening van Partos is begin 2007 uit dienst getreden en is opgevolgd.

Directie

De directie van Partos is sinds de oprichting op 6 oktober 2004 in handen van Marie-Trees Meereboer. Het bruto jaarsalaris van de directeur bedroeg in 2007 € 59.146 voor een parttime aanstelling van 0,9 fte. De directeur had in 2007 geen nevenfuncties.

Stagiaires

Het Partos-bureau werkt regelmatig met stagiaires. In 2007 hebben vier stagiaires werkzaamheden uitgevoerd voor het Partos-bureau. Twee van hen hebben aansluitend een tijdelijke aanstelling gekregen in verband met een overbruggingsperiode. De stagiaires hebben onder meer bijgedragen aan een adequate informatievoorziening op de website en via de elektronische nieuwsbrieven, hebben gewerkt aan een folder voor Linkis en hebben een digitale leeromgeving opgezet voor het Kwaliteitshuis. Daarnaast maakte het Partos-bureau dankbaar gebruik van hun vaak zeer enthousiaste inbreng bij verschillende algemene verenigingsactiviteiten, zoals rondom de organisatie van de Algemene Ledenvergaderingen.

Intern overleg

Het Partos-bureau heeft eens per twee weken teamoverleg waarbij de voortgang van het jaarplan en actuele ontwikkelingen worden besproken.

Daarnaast hebben medewerkers bilateraal overleg met de directeur. In 2007 vonden functionerings- en beoordelingsgesprekken plaats met alle medewerkers en de directeur om het functioneren in de organisatie te evalueren en de persoonlijke ontwikkeling te bespreken.

De vereniging

Profiel medewerkers Partos-bureau	31-12-2005	31-12-2006	31-12-2007
Aantal betaalde medewerkers	6	6	10
Aantal fte	4	5	8,7
Instroom	2	3	7
Uitstroom	0	3	3
Gemiddelde leeftijd	36	35	41
Man	1	0	2
Vrouw	5	6	8
Vaste contracten	1	1	4
Tijdelijke contracten	5	5	6
Ziekteverzuim-percentage*	3,1%	6,7%	5,5%

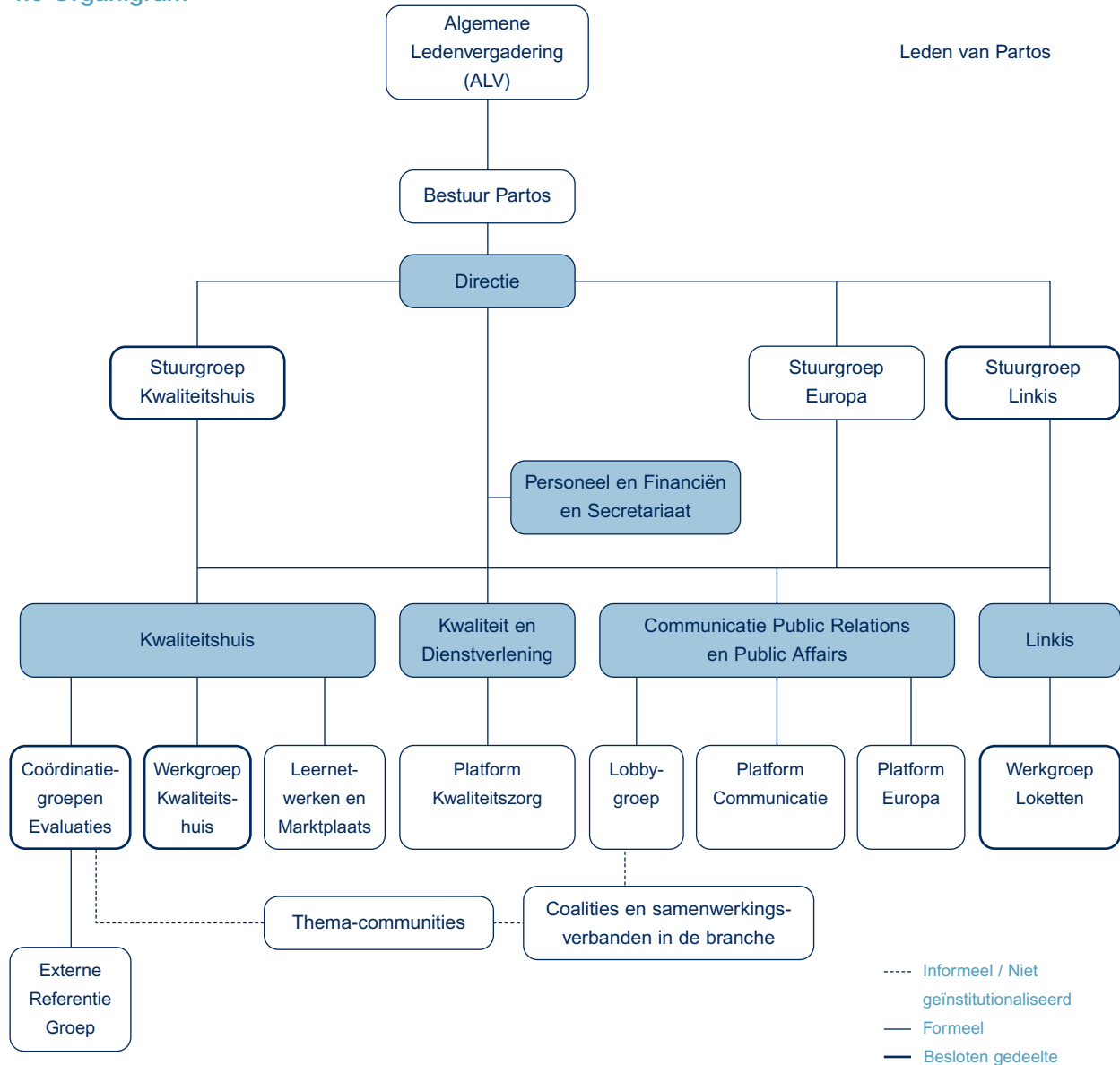
* Gemiddeld percentage ziekteverzuim 2005: 4,0%. Bron: CBS, Nationale Verzuim Statistiek

56% Van de leden beoordeelt de klantvriendelijkheid van de Partos-bureau medewerkers als voldoende tot goed en 21% zelfs als uitstekend.

Uit het ledentevredenheidsonderzoek 2008

De vereniging

4.5 Organigram

De vereniging

4.6 Leden

De leden van Partos kunnen worden ingedeeld in vier schijven. Deze indeling is gebaseerd op de grondslag bruto loonsom en is relevant voor de stemverhouding binnen de vereniging bij een beperkt aantal specifieke onderwerpen en voor de vertegenwoordiging in het bestuur.

Schijf	Bruto loonsom (€)	Percentage leden Partos (31-12-2007)
Schijf 1	0 - 600.000	54,8 %
Schijf 2	600.000 - 900.000	10,8 %
Schijf 3	900.000 - 3.000.000	25,8 %
Schijf 4	3.000.000 of meer	8,6 %

Ledenlijst

De volledige ledenlijst per 31 december 2007 vindt u op de achterkant van dit jaarverslag.

Nieuwe leden in 2007

BCN	1 april 2007
Child Helpline International	19 juli 2007
Connect International	1 maart 2007
Freevoice	1 september 2007
Habitat for Humanity	17 april 2007
Home Plan	13 augustus 2007
I-CE	15 oktober 2007
IUCN Nederlands Comité	1 april 2007
Miva / Oneman	17 april 2007

Opzeggingen in 2007

1. A.S.A.P., Partos voldeed niet aan de verwachtingen, per 1 januari 2009
2. BBO, in verband met opheffing stichting en omvorming tot BBO B.V., per 1 januari 2008
3. CLAT Nederland, kosten lidmaatschap, per 1 januari 2008
4. COV, in verband met het opzeggen van de activiteiten, per 1 januari 2008
5. EMDA, kon de financiële verplichtingen niet nakomen, per 11 april 2007
6. Euforic, Partos voldeed niet aan de verwachtingen, per 1 januari 2009
7. KIT, Partos voldeed niet aan de verwachtingen, per 1 januari 2008
8. Stichting Tamara, in verband met financiële situatie, per 26 maart 2007.

Naamsveranderingen in 2007

Humanistisch Overleg Mensenrechten heet voortaan Aim for Human Rights.

Academic Training Association heet voortaan SPARK.

Feiten en cijfers: 2007 in het kort

Organisatie

Statutaire naam: Branchevereniging voor Particuliere Organisaties voor Internationale Samenwerking, bij verkorting genaamd: Vereniging Partos
Vestigingsadres: Nieuwe Keizersgracht 45 te Amsterdam
Oprichtingsdatum: 6 oktober 2004

Missie

Partos is de branchevereniging van Nederlandse particuliere organisaties werkzaam in de internationale samenwerking. Partos behartigt de gezamenlijke belangen van haar leden en geeft daarin prioriteit aan samenwerking (zowel binnen als buiten de branche), kwaliteitsversterking, innovatie en versterking van het maatschappelijk draagvlak.

(Uit: Visiedocument, 2004)

Hoofddoelen 2007

1. Partos wordt door de eigen leden herkend en gewaardeerd als nuttige dienstverlener;
2. Partos wordt op het vlak van particuliere internationale samenwerking zo snel mogelijk dé gesprekspartner van de politiek, journalistiek en maatschappelijk relevante instituties.

Financiën

Totale baten: € 1.515.235
Totale lasten: € 963.232
Resultaat over 2007: € 552.003
Personeelslasten: € 469.495
Medewerkers: 5 fte (dec 06) - 8,7 fte (dec 07)
Aantal bestuursleden: 9

Zie voor meer informatie de volledige jaarrekening op www.partos.nl

Leden

Aantal leden 31 december 2004: 64
Aantal leden 31 december 2005: 70
Aantal leden 31 december 2006: 90
Aantal leden 31 december 2007: 92 (doelstelling was 95)
Doelstelling aantal leden 31 december 2008: 105

Dienstenaanbod

Aantal trainingen, workshops en platformbijeenkomsten: 27
Deelname: 90% van de leden
Gemiddelde beoordeling van het dienstenaanbod: 7,6
Gemiddelde opkomst op de ledenvergaderingen in 2007: 70%

Website

Aantal bezoekers 2007: 41.523
Gemiddeld aantal bezoekers per dag: 113
Hoogste aantal bezoekers 2007: 296 op 25 juni (bekendmaking MFS-evaluatie)

Digitale nieuwsbrieven in 2007

Nieuwsbrief leden: 12
Nieuwsbrief extern belangstellenden: 4
Nieuwsbrief Europa: 5

Belangenbehartiging

Partos verzond in 2007 twee persberichten (over de vernieuwde website van Linkis en over het evaluatieonderzoek naar het Medefinancieringsstelsel). Partos schreef één opinieartikel in reactie op de Rijksbegroting, dat verscheen in *de Volkskrant* van 22 november.

Verkorte jaarrekening

In 2007 zijn de besloten platforms Linkis en Kwaliteitshuis en het open platform Europa geïntegreerd in de vereniging Partos. De besloten platforms hebben elk hun eigen financiële budget en beleidsruimte. Hun beleid dient echter wel in lijn te zijn met dat van Partos. De financiële resultaten van de besloten platforms komen de afzonderlijke platforms toe via de daartoe gecreëerde bestemmingsfondsen. In tegenstelling tot de besloten platforms is het open platform Europa financieel en beleidsmatig volledig geïntegreerd in Partos.

De integratie van deze platforms heeft de omvang van de baten en lasten aanzienlijk beïnvloed. De baten zijn verviervoudigd en de lasten verdubbeld. De jaarrekening laat een totaal netto resultaat zien van € 552.003. Dit positieve resultaat komt grotendeels voor rekening van het Kwaliteitshuis (€ 506.858). De achterliggende reden is dat bij de bepaling van de bijdrage van de participanten van het Kwaliteitshuis was uitgegaan van de uitvoering van twee programma-evaluaties à € 485.000 elk. Door een latere start dan gepland, is in 2007 maar één evaluatie uitgevoerd. De voorbereidingen voor de tweede evaluatie (over microfinanciering) waren eind 2007 in volle gang en implementatie zal in de eerste helft van 2008 zijn beslag krijgen. Het bedrag dat is overgebleven is toegevoegd aan het bestemmingsfonds van het Kwaliteitshuis en zal in 2008 worden besteed.

Het resultaat van het platform Linkis over 2007 was € -17.382. Dit komt met name doordat de salariskosten van Linkis te laag waren begroot. Het eigen vermogen van Linkis bij de integratie bedroeg € 92.840. Het negatieve resultaat is onttrokken aan het bestemmingsfonds van Linkis, dat per 31-12-2007 € 75.458 bedraagt.

Het resultaat van de overige activiteiten van Partos bedraagt € 62.527 (begroot was € 22.000). Het positieve resultaat is onder andere toe te schrijven aan een grotere doelmatigheid, waardoor de beheerskosten € 15.000 lager waren dan begroot. Verder is aan de deelnemers van trainingen en workshops een kleine bijdrage gevraagd, waarmee in de begroting geen rekening is gehouden (ca. € 13.000). Bovendien zijn de kosten van trainingen lager geweest dan begroot (ca. € 3.500) en vielen de salariskosten ook € 12.000 lager uit. Van het resultaat van de overige activiteiten van Partos zal, na goedkeuring door de Algemene Ledenvergadering in april 2008, € 50.250 worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve van Partos en € 12.277 aan de continuïteitsreserve. De bestemmingsreserve zal deels dienen ter financiering van activiteiten die niet waren voorzien bij het opstellen van de begroting 2008 en die worden opgezet in het kader van de beleidsdialoog met minister Koenders (€ 22.750). Daarnaast zal de bestemmingsreserve worden aangewend voor het optimaliseren van interne processen en de bedrijfsvoering van Partos (€ 27.500).

Hierna volgt de verkorte jaarrekening van Partos over 2007. De volledige jaarrekening is te vinden op www.partos.nl onder de sectie publicaties, of is op te vragen bij het Partos-bureau.

Verkorte jaarrekening

Balans Partos per 31 december 2007

(na voorgestelde bestemming van het tekort / overschot)

ACTIVA

Vaste Activa

Materiële vaste activa
- Inventaris en inrichting

Vlottende Activa

Vorderingen
- Debiteuren
- Belastingen en premies
- Overige vorderingen en overlopende activa

Liquide middelen

TOTAAL ACTIVA

PASSIVA

Eigen Vermogen (na verdeling)

- Bestemmingsfonds Kwaliteitshuis
- Bestemmingsfonds Linkis
- Bestemmingsreserve Partos Algemeen
- Continuïteitsreserve

Totaal Eigen Vermogen

Schulden

Langlopende schulden
Kortlopende schulden
- Crediteuren
- Belastingen en premies
- Vakantiegeld
- Schulden Kwaliteitshuis
- Schulden Linkis
- Overige schulden en overlopende passiva

Totaal kortlopende schulden

TOTAAL PASSIVA

per 31-12-2007

€

per 31-12-2006

€

	<u>9.474</u>		<u>12.858</u>
		9.474	12.858
	107.533		13.220
	-		3.980
	<u>72.818</u>		<u>12.011</u>
		180.351	29.211
		894.731	94.016
	<u>1.084.556</u>		<u>136.085</u>
	506.858		
	75.458		
	50.250		
	<u>74.731</u>		<u>62.454</u>
		707.297	62.454
		0	0
	59.807		24.074
	27.644		13.398
	20.104		
	244.479		
	6.375		
	<u>18.850</u>		<u>36.159</u>
		377.259	73.631
	<u>1.084.556</u>		<u>136.085</u>

Verkorte jaarrekening

Staat van Baten en Lasten over 2007

BATEN

Contributies lidorganisaties
Overige opbrengsten
Platform Europa
Platform Kwaliteitshuis
Platform Linkis
Financiële baten
Doorbelaste kosten

Totale baten

LASTEN

Personeelskosten
Huisvestingskosten
Beheerkosten
Activiteiten
- Partos Algemeen
- Kwaliteitshuis
- Linkis
Afschrijvingskosten
Financiële lasten
Onvoorzien

Totale lasten

Resultaat

Verdeling resultaat

Toevoeging Bestemmingsfonds Kwaliteitshuis
Onttrekking Bestemmingsfonds Linkis
Toevoeging / onttrekking
Bestemmingsreserve Partos Algemeen
Toevoeging Continuïteitsreserve
Toevoeging overige reserves

Werkelijk 2007	Begroot 2007	Werkelijk 2006
€	€	€
379.310	387.500	343.941
40.843	0	40.490
26.545	27.000	-
955.000	955.000	-
111.434	117.000	-
2.103	1.100	96
0	50.000	-
1.515.235	1.537.600	384.527
469.495	540.750	265.022
41.608	72.000	26.526
78.167	124.200	78.097
77.764	54.050	21.338
247.917	650.000	-
44.677	42.000	-
3.384	3.400	2.700
220	0	0
0	29.200	0
963.232	1.515.600	393.683
<u>552.003</u>	<u>22.000</u>	<u>-9.156</u>
506.858		
-17.382		
		-19.144
50.250		
12.277		
		9.988
<u>552.003</u>		<u>-9.156</u>

Accountantsverklaring

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Prinses Margrietplantsoen 46
2595 BR Den Haag
Postbus 3077 IS
2500 GS Den Haag
Telefoon (070) 342 61 11
Fax (070) 342 64 00
Directe lijn (070) 342 60 80
Directe fax (070) 342 62 91
www.pwc.com/nl

Aan Bestuur van Vereniging Partos
Amsterdam

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening.

Wij hebben de jaarrekening 2007 van Vereniging Partos te Amsterdam bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de winst-en-verliesrekening over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vereniging.

HAW-46474a|evdwt356683|mv

PricewaterhouseCoopers is de handelsnaam van onder meer de volgende vennootschappen: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (RvK 34189289), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (RvK 34186284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (RvK 34189287) en PricewaterhouseCoopers B.V. (RvK 34186288). Op dienstverlenend door deze vennootschappen zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Deze Algemene Voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam en ook in te zien op www.pwc.com/nl

Accountantsverklaring

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de vereniging heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van vereniging Partos per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 3 april 2008

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'H.A. Wink', written over a horizontal line.

H.A. Wink RA

HAW-46474a/evdwr/356683/mv

Bestuursverklaring

Hierbij verklaart het bestuur van Partos conform artikel 15 van de statuten van Partos dat het bij de bestuursvergadering van 17 maart 2008 de jaarrekening 2007 heeft vastgesteld en het bijbehorende jaarverslag heeft goedgekeurd.

Getekend, Amsterdam maart 2008
Namens het bestuur,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'P' followed by a long, horizontal flourish.

Paul Mudde, *voorzitter*

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Wijbrandi' in a cursive, flowing style.

Jan Bouke Wijbrandi, *penningmeester*